

ημετέραν πόλιν δεινῶς συνταράξαντα σεισμὸν τῆς 28 Ιουνίου.

Ἡ μετάστασις ἄρα τοῦ σεισμικοῦ φαινούμενου φαίνεται ἀκολουθήσασα ὠρισμένην ἀτὸ τοῦ ΝΔ πρὸς τὸ ΒΑ διεύθυνσιν, ἥτις σχεδὸν ταυτίζεται μετὰ τῆς τῶν ἐν τῇ ημετέρᾳ πόλει καὶ περὶ αὐτὴν γενούμενων σεισμικῶν δονήσεων διευθύνσεως, ἥτις, ὡς καὶ χθὲς ἔσπειρασμένη, ἐξ αὐτοψίας διὰ τῆς ἐπιτοπίου μελέτης τῶν παθόντων οἰκοδομημάτων, ὡς καὶ τῶν σχηματισθεισῶν ρωγμῶν τοῦ ἑδάθους βεβαιωθέντες, ἥτο σχεδὸν ἀπὸ τοῦ ΒΑ πρὸς τὸ ΝΔ (*).

Δὲν πρόκειται ἄρα κατὰ ταῦτα μόνον περὶ ἀ πλῆς ἀ ν α λ ο γ ι α σ τοῦ ημετέρου σεισμοῦ πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι κατά τε τὸ εῖδος ὡς καὶ κατὰ τὴν φύσιν τῶν σεισμῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ περὶ ὀλοδρεγοῦς καὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐνδεικνυούμενης ταυτότητος τοῦ σεισμοῦ τῆς ημετέρας πόλεως μετὰ τῶν σεισμῶν Ζακύνθου καὶ Λοκρίδος.

*Ἐν Παντεγίῳ, τῇ 8]29 Ιουλίου 1894.

Πρόθυμος.

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

J U I N.

Les près ont une odeur d'herbe verte et mouillée.
Un frais soleil pénètre en l'épaisseur des bois ;
Toute chose étincelle, et la jeune feuillée
Et les nids palpitants s'éveillent à la fois.

Les eours d'eau diligents aux pentes des collines
Ruissement clairs et gais, sur la mousse et le thym ;
Ils chantent au milieu des buissons d'aubépines
Avec le vent rieur et l'oiseau du matin.

Les gazons sont tout pleins de voix harmonieuses,
L'aube fait un tapis de perles aux seniters,
Et l'abeille, quittant les prochaines yeuses,
Suspend son aile d'or aux pâles églantiers.

Sous les saules ployants la vache lente et belle
Paît dans l'herbe abondante au bord des tièdes eaux ;
Le joug n'a pas encore courbé son cou rebelle,
Une rose vapeur emplit ses blonds neseaux.

Et par delà le fleuve aux deux rives fleuries
Qui vers l'horizon bleu coule à travers les prés,
Le taureau mugissant, roi fougueux des prairies,
Hume l'air qui l'enivre, et bat ses flancs pourprés.

LECONTE DE LISLE.

(*) Σημ. Ἐκ παραδρομῆς πάντως ἀνεγάρη ἐν τῇ ημετέρᾳ τῆς χθὲς διατριβῆς ἡ διεύθυνσις τῶν σεισμικῶν δονήσεων ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ὡς ἐπίσης καὶ ἡ γρανολογία τοῦ σεισμοῦ τῆς Χίου 1880 ἀντὶ 1881.

Η. Γ. Β.

I S T O R I K A.

Βίος Ἀγίου Νικολάου τοῦ Νέου καὶ ἡ
Βουνένη τῆς Θεσδαλίας.*

Ἐξήγειρε τὸν Ἀβάρονα καὶ ἐκονότενσαρ τὰ μέρη τῆς Δύσεως κατὰ πρᾶξην ἡγεμόνα Ἀθηναγόρου.— «Ἐστῶτας δὲ καὶ τὰ κονγρενθῆ τὸ κάστρον, ἡ Νέα Πάτρα» (Υπέτη).— «Οσορ τιτὰ λάφυρος, ἦγουν ζωρταὶ κωπίσενμα», Πρᾶξη. καὶ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως πολλαχοῦ.

4) Ἡ λέξις ἐρομοῦ ἀντὶ ὅμοος. Πρᾶξη. Χρονικὸν τοῦ Μωρέως : «καὶ εἰχαρ μετ' αὐτοὺς ἐρομοῦ» (στίχ. 5943). Περὶ δὲ τοῦ ν περιττῶς κειμένου πολλαχοῦ παρῆλ. τὰ ἔξις χωρίς : «τὸν ἐμήνυσεν καὶ ἡ θερεί εἰς τὸ παλάτινον» κατ. παρῆλ. καὶ Χρον. Μωρέως (στίχ. 6671—2) :

Ἐκείνην γαρ ἡ ἀρχόντισσα ἔπικε μὲ τὸν Κόντην,
Τιὸν ἔξαιρετον παιδίν ἄξιος καβαλάρις.

Καὶ Πτωχοπόροδρομον (Β'. 209—210).

Ως νὰ χριστιν τὸ μουστάκι μου ν' ἀγκώθην ἡ κοιλιά μου.

Καὶ Δημ. Ζην. Βατρ. 43. Λάχμπρου Rom. 256, Εναν καὶ δὸν ὁ γοντικός εὐρέθην ιδρωμένος Τὸν λόγον τις τὸν πρωτινὸν νὰ τὸν παρασακεύσῃν. καὶ 5) Ἡ χρῆσις τῶν ἀρχαίων μορίων οὖν, γοῦν γάρ, πώποτε (καὶ ἀπαξί ποιεῖτε), ἡ χρῆσις τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅποιος, ὅστις, αἱ φράσεις λέγωντάς του, λέγει του, ἡ χρῆσις ἐν γένει ἀρχαίων καὶ χυδαίων λέξεων καὶ ἡ σύνταξις τῆς ἀρχαίης ἀναριζεταὶ τῆς χυδαίας διεκλεκτοῦ, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἀφίνουσιν, ὅτι ὁ ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν βίος ἔστιν ἔργον τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ βιζαντισμοῦ ἡ τῶν πρώτων τῆς μετ' αὐτὸν ἐποχῆς.

Τέλος, δὲ τημειούμεθα ὅτι τροπάριόν τι τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀγίου μνημονεύον τῆς θεσσαλίας πόλεως Τυρράβου αἴρει πάτταν ἀμφιβολίαν. ὅτε ὁ ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν βίος καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἀγίου εἶναι ἔργον τῆς μετὰ τὸν βιζαντινισμὸν ἐποχῆς. Γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι ἡ πόλις Τύρναβος ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Τουρράχαν μπέν, κτίσαντος καὶ τὴν ἐν τινι τουρρικῷ τεμένει ἐν Τυρράβῳ σφέζεμένην βιογραφίαν τοῦ εἰρημένου στρατηγοῦ τὸν ναὸν τοῦ ἀγίου Νικολάου, τοῦ Τουρράχαν ἐπιδειγμάτου, καὶ τὸν φερώνυμον ὄθωμανικὸν τέμενος¹. Τοῦτο, κατὰ τὸν Ν. Γεωργιάδην², ὃ ἐν Τυρράβῳ ἐπιζῶν κατὰ τὸ 1842 γέρων Χατζῆ Όγλου διηγεῖται εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπὶ διημνίᾳ διαμείναντα αὐτόθι Falmerayer, ὅτι ὁ Τουρράχαν—βέης ἰδρυσατο τότε φερώνυμον ὄθωμανικὸν τέμενος καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἀγίου Νικολάου, ἔπειτα δὲ διέταξε καὶ τὸν συνοικισμὸν τῆς πόλεως καθόδην εἰναι γνωστὴ ἡμέν τοικύτη τις ἐνέργεια τῶν Θεσσαλῶν.

1) Ἰδε ἀριθ. 34, σελ. 663—664.

2) Κ. Κούνι, τόρ. Ζ' σ. 391.

3) N. Γεωργιάδου, θεσσαλία, σ. 252. ἔκδ. α.

λέσας αὐτὴν Τίρρανον ἐκ τῆς τουρκικῆς λέξεως τύρνα, στηματινούστης τὸν ποτάμιον λαυράκα.

Αποδείξαντες, τίνος ἐποχῆς ὁ βίος τοῦ ἀγίου Νικολάου τοῦ νέου, ὑπολείπεται νὰ καθορίσωμεν τὸν χρόνον τῆς ἀθλήσεως αὐτοῦ. Οἱ ἄγιοι, δἰ οὓς λόγους ἀνωτέρω ἔζηθεμεν, δὲν εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ Γαϊῶνος μ. Χ. Ή δὲ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀγίου μηνημονευομένη ἐπιδρομὴ εἶναι, ἀν μὴ ἐπινοημα τοῦ βιογράφου, ἔτερας φυλῆς, ἐπισυμβάσας κατὰ τὸ μεταξὺ Ι' καὶ ΙΔ' αἰῶνος χρονικὸν διάστημα. Απὸ τοῦ Γαϊῶνος ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Β' (976-1025) ἀναφέρεται ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τῶν μονάρχην αὐτῶν Σαμουνήλ. Μετὰ ταῦτα ἥξατο ἐπιφαινομένη φυλὴ τῶν Βλάχων, ὃν ἦν κατελεῖθη τὸ πλείστον τῆς Θετταλίας, κληθὲν Μεγαλοβλαγία, καὶ ιδίως ἡ περὶ Λάρισσαν χώρα¹. Κατὰ δὲ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἀναφέρεται ἡ ἐν Δύσεως ἐπιδρομὴ τῶν Νορμανδῶν. Μετὰ ταῦτα συνέβη ἡ ἀλωσις τῆς Κων.) πύλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων (1204). Κατὰ τὸ 1309 ἔτος ἀναφέρεται ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Καταλανῶν, ἐξ Ἰσπανίας προελθόντων ἐπιδρομέων. Μετὰ τὴν φθοροποιὸν ταύτην ἀκριδὰ τὴν κληθείσαν δίκαιως Μάστιγα τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν ἀναφέρονται τέλος οἱ Ἀλβανοί. Ωστε ἡ ἀθλησίας τοῦ ἡμετέρου ἀγίου συνέβη ἐπὶ τίνος τῶν ἀνωτέρω μηνημονευθείσων καθόδων, ἵσως ἐπὶ τῆς τῶν Βλαχῶν, οἵτινες, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Τουδέλη (1173) ἦσαν φυλὴ ἔθνους τὸ θρήσκευμα καὶ λαλούσα γλώσσα παρεμφερῆ τῇ ισπανικῇ, ἡ τῶν Καταλανῶν ἡ τέλος τῶν Ἀλβανῶν. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἀγίου.

Περὶ τοῦ τόπου τῆς ἀθλήσεως αὐτοῦ μηνθάνομεν, ὅτι οὗτος ἐκκείτο Βουνένη καὶ ἦν ἐν Θεσσαλίᾳ. "Η τε ἀκολουθία τοῦ ἀγίου καὶ τὸ δεύτερον μέρος αὐτῆς, ὁ βίος τοῦ ἀγίου καὶ τὸ ἀπαρέτητον παντὶ βίῳ ἀγίου θαυματολόγιον ἀναφέρουσιν, ὅτι ἡ σκήτη ἦν ἐν τῷ ὅρει τῆς Βουνένης, ἐν τῷ δάσει παρὰ τὴν πηγήν, ἔνθα κατὰ τὸ θαυματολόγιον ὁ δοῦλος ἀνεῦρε τὸ ἀγίον αὐτοῦ λείψανον τῇ κατ' ὄντα ὑποδείξει τοῦ ἀγίου. Περιεργείας δὲ χάριν δύνανται ν' ἀναγνωσθῶσι τὰ τροπάρια καὶ τὸ οἰκεῖον χωρίον τοῦ θαυματολογίου, διότι ἡ θεσις τῆς Βουνένης ὡς πόλεως εἶναι ἡμῖν μεγίστου ἐνδιαφέροντος τάσφ μᾶλλον ὅσφ ἱκαὶ ἡ ἐνέργεια τῶν Θεσσαλῶν. Τὰ ὑπὸ τοῦ πέπλου τῆς ἀκολυθίας περιβαλλόμενα ἴστορικα ταῦτα γεγονότα, πολύτιμα ἀλλως τε διὰ τὴν Θεσσαλικὴν ιδίαν καὶ βυζαντιακὴν καθόλου ἴστορίαν, χρήζουσιν ιδιαιτερας προσοχῆς καὶ μελέτης.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ γεγονότων δὲν δυνάμεθα ὀρισμένως ὥδε νὰ εἰπωμένη τι, καθ' ὅσον ἀτελεῖς πληροφορίας ἔχομεν ἐκ τοῦ βιογράφου. Πότε ἐγεννήθησαν καὶ διατί; Οἱ βιογράφοι οὐδὲν λέγειν ἡμῖν ἀλλοθεν δὲ

1) Ημέτ. Φθιωτικά, σ. 7.—Ν. Γεωργιάδου, Θεσσαλία, σ. 148 ἔκδ. ἀ. Παράδ. καὶ Ἐθνογαδ. Ἐπιτεάρ. Νεολόγον, τόμ. Α' σ. 543. Βίος ἀγίου Ἀθανασίου, μοναχ. ἐν Μετεώροις ἔνθα ἀναφέρεται: «Ἐνīαι λέγει (οἱ Σταγοὶ) μικρὰ πόλις, ὅπου εὑρίσκεται ἀναμεταξὺ εἰς τὸ σύνορον τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Βλαχίας ταῦτης (Βλαχία δὲ ἐλέγετο πρῶτα τὸ δευτέρα Θεσσαλία, τὴν τὰ μέρη τῆς Λαρίσης)».

Τροπάριά τινα ἥδυναντο νὰ δώσωσιν ἡμῖν νύξιν τινά, ὅτι τὸ ὄναμα Βουνένη ἀποδίδεται πόλει μᾶλλον ἡγώρᾳ, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσφ καὶ ἐκ τῶν ἐπισκοπικῶν καταλόγων γιγνώσκομεν ὅτι ὑπῆρχεν ἥδη ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπισκοπὴ Βουνένης ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Λορίσης¹, κατέχουσα τὴν 21αν τάξιν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπισκοπῶν². 'Αλλ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπισκοπικοῖς καταλόγοις ἀναφέρεται καὶ ἐπισκοπὴ Βεσαίνης κατέχουσα τὴν 17ην τάξιν καὶ Βιαίης κατέχουσα τὴν 25ην τάξην καὶ ὑπαγόμεναι ἀμφότεραι ὑπὸ τὸν Αλείσης³. 'Αλλὰ τὰ ὄνόματα Βεσαίνης καὶ Βιαίης, νομίζομεν, ἐν καὶ τὸ αὐτὸς ὄνομα δηλοῦσι: Βουνένης, καὶ ὅτι ἐκ κακῆς ἵσως ἀντιγραφῆς παρεμφοράθησαν οὕτω καὶ ἀπετέλεσαν ἀντὶ μιᾶς τρεῖς ἐπισκοπᾶς.

'Αλλὰ καὶ ὁ Λεκιέννος⁴ ἀναφέρει ἐπισκοπὴν Βεζαίνης, κατέχουσαν, ὡς σημειοῖ, τὴν 17ην τάξιν ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ τὴν καὶ'. Οὐτω λ. χ. ἐν τῷ Συντάγματι τῷ θείων καὶ ιερῶν καρόγων (ἐνθα ἀνωτέρω) ἀναφέροσται αἱ ἑζῆς ἐπισκοπαῖς:

Μητρόπολις Λαρίσης.

- 1) Δημητριάδος.—2) Φαρσάλου.—3) Δομοκοῦ ἢ Θαυμακοῦ.—4) Ζητουνίου (Λαριάς).—5) Ἐζεροῦ.—6) Λοιδωρικοῦ.—7) Τρίκης.—8) Ἐγίου.—9) Καλύνδρου.—10) Σταγῶν.—11) Καστρίας.—12) Γαρδικίου.—13) Ἐτέρας Γαρδικίας.—14) Περιστερᾶς.—15) Ραδούσιτού.—16) Πατσουνίδης.—17) Βεσαίνης.—18) Σκοπέλου.—19) Μαρμαριτού.—20) Λιτσᾶς.—21) Χαρμένων. | 22) Βουνένης.—23) Ἀλμυροῦ.—24) Σμοκόδου.—καὶ 25) Βιαίης.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦ Λεκιέννου ἀναφέρονται καὶ ἑζῆς ἐπισκοπαῖς:

- 1) Αλείσης (ἀρχιεπισκοπή).—2) Δημητριάδος.—3) Ζητουνίου.—4) Ἐγίου.—5) Φαρσάλου.—6) Σκιάθου.—7) Ἐζεροῦ.—8) Ελασσώνος καὶ Δομενίκου.—9) Καισαρείας τῆς ἐν Θετταλίᾳ.⁶—10) Λαριάς.—11) Σκοπέλου.—12) Νέων—Πατρών (Τύπατης).—13) Σταγῶν.—14) Θαυμακοῦ.—15) Γόμφων.—16) Τρίκης.—17) Υπάτης.—18) Μητροπόλεως.—19) Φθιωτιδῶν Θηθῶν.—20) Λιτσᾶς καὶ Ἀγράφων.—21) Φερῶν.

1) Σύνταγμα θείων καὶ ιερῶν καρόγων, Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. Ε'—Συνέκδημος, Ιεροκλέοντας κτλ.

2) Προμηθείς Βόλον, 1891. σ. 242.

3) Σύνταγμα θείων καὶ ιερῶν καρόγων, ὡς ἄνω σελ. 182.

4) Λε-λιου, *Oriens Christianus. Orthodoxus, Provinc. Larissiensis*, t. II ετέ.

5) Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἀλμυροῦ ἐκκλησιῶν τῶν χωρίων ἀνεύρουμεν 6 ὄνόματα ἐπισκόπων Ἀλμυροῦ, ὃν δὲ ἀρχαιότερος ἐστίν δὲ Νεόφυτος (τῷ 1665) ἀρτὶ ἀνακαλυψθεὶς ἐν τῷ ἑκάτῃ ἐπιγραφῇ τῶν Κωφῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς τοῦ χωρίου Κοκκωτῶν ἀνεφέρετο ἐπισκόπος Ἀλμυροῦ δὲ Σωρόγριος, καθὼν διεθεάθωσαν οἱ ιερεῖς τοῦ χωρίου νῦν δὲ, κατεδαφισθέντος τοῦ τοίχου, ἔνθα ἡ ἐπιγραφή, ἀγνοοῦμεν τὸ περιγράφει τῶν Κωφῶν. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων παράδ. ἡμέτ. Φθιωτικά, σ. 61.

6) Προκόπιος, περὶ κτίσμ. *Iovatiriaro*. p. 5. 3.—

7) Πάντες ἐπίσκοποι Φθιωτιδῶν Θηθῶν εἰσὶ γνωστοί, περὶ τῶν ἦδε ἡμέτ. Φθιωτικά, σελ. 30. ἐκτενεστέρον δὲ παρὰ M. Le Quien, *Griens Christian. tom. II provinc. Larissiensis*.

—22) Λοιδωρικίου.—23) Μαρμαριτσίου.—24) Βεζαίνης (=Besaenae=Bouvnénias).—καὶ 25) Πεπαρήθου.

Κατά δὲ τὸν Π. Ἀραβαντινόν (Χρονγρ. Ἡπείρου, Β'. σ. 93) ὑπὸ τὸν Λαρίστης ὑπέκειντο αἱ ἔξης ἐπισκοπαῖς:

1) Φαναρίου—Φαρσάλων, ἀναδειχθεῖσαι ὑστερὸν μητροπόλει.—2) Ἀγιας.—3) Σκοτούστης ἡ Μοσκλουρίου.—4) Πηλίου.—5) Ραδοβιτσίου.—6) Δημητριάδος (σφέζου. μητρόπ.).—7) Τρίκκης.—8) Γαρδικίου.—9) Σταγών.—10) Θαυμακοῦ.—11) Σκιάθου—Σκοπέλου.—12) Ζητουνίου.—13) Λοιδωρικίου.—καὶ 14) Λιτσᾶς καὶ Ἀγράφων.—

Ἐτ Αἰμυρῷ 1894.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

N. I. GIANNOPPOULOS.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΓΓΗΣ ΕΝ ΤΗΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗΙ ΣΧΟΛΗΙ.

5. Η Γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς Σχολῆς.

1. **Ἐννοια.** Ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἐὰν πρέπη ἡ δύνηται ἡ γραμματικὴ νὰ εἶναι μάθημα τῆς δημοτικῆς σχολῆς, ἀπὸ σειρᾶς ἥδη ἐτῶν πολλὴ φιλονεικία παρὰ τοῖς παιδαγαγοῖς ὑπάρχει. Ἐπὶ τούτῳ ἀνωφελῶς ἐχύθη πολλὴ χολή, διότι πολλοὶ ὑπὲρ καὶ κατ' αὐτῆς ἐπολέμησαν· ἀλλ' ἀναμφίρρηστον τελικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος εἶναι ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἔξοστακίσωμεν τὴν γραμματικὴν ἐκ τῆς δημοτικῆς σχολῆς· ὁ θέλων νὰ ἐκθέτῃ τὰς ιδέας του γραπτῶς ἐν ὡρισμένῳ τύπῳ πρέπει νὰ γνωρίζῃ τοὺς νόμους τῆς γλώσσης καὶ ὁ θέλων νὰ γράψῃ ἔκθεσίν τινα ὄφελει διὰ γραμματικῶν γνώσεων νὰ προαγάγῃ τὸ ἀρίστον γλωσσικὸν αἰσθημα εἰς σαφῆ συνείδησιν. Ἐκτὸς τούτου κυριωτέρα βάσις τῆς ὄρθογραφίας εἶναι ἡ γραμματικὴ, διότι καίτοι διὰ μιμήσεως καὶ ἔξεως ἀποκτάται, ἐν τούτοις ἀποκτᾷ ταύτην ἀσφαλῶς μόνον ἐκείνος, διότις σύνοιδε τὰς βάσεις, ἐφ' ὃν ἐδραζεται ἡ τῆς γλώσσης χρῆσις. Τὰς βάσεις δὲ ταύτας διδάσκει μόνη ἡ γραμματικὴ Ἀλλὰ περὶ γραμματικῆς ὄμιλούντες δὲν ἔννοοῦμεν τὸ βιβλίον ἐκεῖνο οὔτε τὴν οὕτω καλούμένην ἐπιστημονικὴν γραμματικὴν τῶν ἀνωτέρων ἐπισκοπῶντος. Ταύτην δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ἡ δημοτικὴ σχολὴ· τούναντίον αὐτὴ πρέπει νὰ ἀρκῆται μᾶλλον εἰς ἀναλόγους σκοπίμους γραμματικὰς ἀσκήσεις, αἵτινες διαφέρουσιν οὐσιώδως τὸν τε σκοπόν, τὴν τε ὄ.ηγρ. καὶ τὴν μέθοδον ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς γραμματικῆς ἀκριβῶς ἡ παραγγραφής τῆς καταστάσεως ταύτης, τούτεστιν ὅτι ἡ ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διδασκαλία ὅλως ἀλλοίσιν θέσιν καὶ ση-

Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Θεσσαλικῶν ἐπισκοπῶν παρθ. Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου, πολλαχοῦ. Ἀγυοῦμεν τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους τοῦ σεβ. μητρόπ. Ἀμασίας κ. Ἀγθίμου Ἀλεξούδη. Πολλὰ δύναματα ἐπισκόπων ἀντιγράψαντες ἐκ διαφόρων ἐκκλησιῶν ἐν εὐκαιρίᾳ ἡμῶν δημοσιεύσομεν ἐν τῇ N. E. E.

*) Ἰδε ἀριθ. 35, σελ. 698—700.

μασίν ἔχει τῆς ἐν τοῖς ἀνωτέροις Ἑπαδευτηρίοις, ὑπῆρξε μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τῆς ὀλεθρίας συγχύσεως, ἐν ᾧ πολλοὶ ἔτι εὑρίσκονται.

2. **Σκοπός.** Προκειμένου περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐκ τοῦ πλούτου τῆς γραμματικῆς ἐκλεκτέας ὅλης ὄφελομεν πρῶτον νὰ ὀρίσωμεν σφρᾶς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ὅριον τῆς ἐκ τῆς γραμματικῆς διδασκαλίας. Καθ' ὅσον ἀφορῇ λοιπὸν ταῦτα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς ἐν οὐδὲμιᾳ τάξει εἶναι σκοτός, ἀλλὰ πανταχοῦ μάνον μέσον πρὸς τὸν σκοπόν, τούτεστι μέσον πρὸς ὅρθην κατανόησιν καὶ ἀνάλογον χρῆσιν τῆς γλώσσης τῶν βιβλίων καὶ ιδίως γραπτὴν παράστασιν ταύτης. Οὕτω λοιπὸν ὁ δημοδιδάσκαλος δὲν πρέπει νὰ θεωρῇ καύχημα, ὅτι τὰ παιδία γινώσκουσι τοὺς γλωσσικοὺς νόμους καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων παιζουσι τὰς γραμματικὰς λεπτολογίας, ἀλλ' ὅτι τὰ παιδία ὁρῶς ποιοῦσι τοὺς γραμματικοὺς νόμους καὶ ἀσφαλῶς χρῶνται αὐτοῖς. Ἀποκλειστέον τούτου ἔνεκεν ἀπὸ τῆς γραμματικῆς πᾶν ὅ, τι ἀπ' εὐθείας δὲν συντελεῖ καὶ δὲν πρόσγει τὴν κατανόησιν τῆς γλώσσης καὶ τὴν συνεπομένην αὐτῇ ὄρθην χρῆσιν αὐτῆς· διότι ὅταν ἡ γραμματικὴ δὲν εἶναι πρόσφορος βοηθός πρὸς κατανόησιν καὶ παράστασιν τῆς γραφομένης γλώσσης, διότι δὲν φαίνηται κατάλληλος πρὸς κάθαρσιν καὶ λέανσιν τοῦ διὰ τῆς ὅλης διδασκαλίας ἀνεπτυχέντος ἥδη γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ ἀνύψωσιν αὐτοῦ εἰς γλωσσικὴν συνείδησιν, τότε δὲν ἔχει διὰ τὴν δημοτικὴν σχολὴν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀξίαν. Ἡ γραμματικὴ τότε μόνον ἔχει ἀξίαν, διότι βαίνη διὰ τῆς σχολῆς οὐχὶ ἐν μεγαλοπρεπεῖ ἐσθῆτη μετὰ πομπωδῶν λέξεων καὶ δυσκόλων ἐρμηνεῶν, ἀλλ' ὅταν ἐκκαθάριη ὄμαλῷ καὶ ἀπλῷ τῷ τρόπῳ τὸ γλωσσικὸν αἰσθῆμα τῶν παιδίων, δίδουσα αὐτοῖς ὁδηγίας καὶ κανόνας, πῶς ρητόν καὶ γρεπτόν ἐν ταύτῃ ἡ ἐκείνη τῇ περιπτώσει, καὶ ὅταν ὡς μέσον πρὸς σκοπὸν ἀποδεικνύῃ διὰ ὅλως πρακτικοῦ τρόπου τὴν ἔκπτης μορφωτικὴν δύναμιν, τούτεστι, διότι μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς καὶ ἀλαζήτου χρήσεως τοῦ ἐκ τῆς ζώστης γλώσσης σχηματισθέντος καὶ ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ καλῶς νοηθέντος γλωσσικοῦ νόμου. Ἀνευ τῆς προφορικῆς καὶ πρὸ πάντων ἀνευ τῆς ἐγγράφου ἐγγυμνάσεως μέχρι τηλειοτάτης βεβαιότητος ὁ τῆς ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς σκοπὸς μένει ἀνέφικτος. Ἡ δημοτικὴ σχολὴ δὲν σκοπεῖ νὰ διδάξῃ γραμματικοὺς κανόνας μόνον, ἀλλὰ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν δύναμιν, τ. ἔ. τὴν ικανότητα τοῦ χρῆσθαι προφορικῶς καὶ ἐγγράφως τῇ γραφομένῃ γλώσσῃ ὄρθως. Ἔνεκκα τούτου ἐκκαστὸν μάθημα γραμματικῆς δέοντα νὰ εἶναι συγχρόνως καὶ μάθημα γραφῆς.

3. **Τύποι.** Ἡ ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς διακρίνεται τῆς τῶν ἀνωτέρων σχολείων οὐ μόνον διὰ τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὄ.ηγρ. Ἡ ἐπιστημονικὴ γραμματικὴ ἔχει τὴν ὄ.ηγρ. γλώσσην ὡς ἀντικείμενον πρὸς ἐξέτασιν· ἀλλ' ἡ στοιχειώδης γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς σχολῆς ἐκεῖνο μόνον τὸ μέρος ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ὅλου δύναται νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν, ὅπερ ὁ μηθητής ἔχει ἥδη ἀποκτήση γιὰ τῶν γλωσσικῶν ἀσκή-